

**ANALIZA PROMJENA U OPREMLJENOSTI
POLJOPRIVREDNIH DOMAĆINSTAVA
SLAVONSKO-BARANJSKE MAKROREGIJE**

R. Kurbel, Olga Kurbel

IZVOD

Intenziviranje seljačke poljoprivrede dovodi do porasta standarda života individualnih poljoprivrednika. Međutim i pojava, odnosno razvoj mješovitih gospodarstava, također povećava ukupni dohodak gospodarstava i omogućuje porast životnog standarda. U ovom je radu obavljeno proučavanje promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava Slavonije i Baranje, uz osvrt na ova kretanja kod mješovitih gospodarstava, gdje se može očekivati naglašeniji porast opremljenosti domaćinstava aparatima i opremom tzv. nižeg i višeg standarda. U radu je analiziran trend ovih promjena u rasponu od 1978—1982. godine.

**ANALYSE DER ABÄNDERUNGEN DER HAUSHALTAUSSTATTUNG
LANDWIRTSCHAFTLICHER BAUERNHÖFE**

SYNOPSIS

Die Intensivierung der bäuerlichen Landwirtschaft führt zu einem Lebensstandardaufstieg der Bauern. Aber auch der Anstieg der Anzahl der Nebenerwerbsbetriebe in der bäuerlichen Landwirtschaft ermöglicht ebenfalls eine Vergrößerung des Gesamteinkommens des Bauernbetriebes, und, dadurch, gleichfalls einen Lebensstandardaufstieg.

In diesem Artikel wurden Abänderungen in der Haushaltsausstattung landwirtschaftlicher Besitzer von Slavonien und Baranja analysiert, mit besonderer Rücksicht auf dieselben Abänderungen bei den Nebenerwerbsbetrieben, wo ein noch grösserer Anstieg der Haushaltsausstattung mit Geräten und Apparaten zu erwarten ist.

In dem Artikel wurde die Anstiegstendenz dieser Abänderungen in der Zeitspanne von 1978. bis 1982. erörtert.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom radu je izvršena analiza opremljenosti domaćinstava individualnih poljoprivrednih proizvođača opremom suvremenog standarda, zatim razvoj ove opremljenosti u vremenskom rasponu od 1978. do 1982. godine,

kao i utjecaj broja mješovitih gospodarstava na ovu opremljenost u navedenom vremenskom razdoblju.

Kao izvor podataka poslužile su dvije ankete, provedene u organizaciji Zavoda za ekonomiku i organizaciju poljoprivrede Poljoprivrednog fakulteta i to 1978. godine, kada je bilo obuhvaćeno ukupno 1.160 gospodarstava u 24 sela (Beli Manastir, Darda-Uglješ, Topolje, Bogdanovci, Bapska, Ernestinovo, Koprivna, Petrijevi, Valpovačka Satnica, Semeljci, Županja, Črnkovi, Gložđe, Valpovo, Markovac Našički, Martinci, Donji Andrijevi, Zbjeg, Crnac, Slavonska Orahovica, Čaglin, Trenkovo, Čađavica i Voćin), te anketa provedena 1982. godine, koja je obuhvatila ukupno 948 gospodarstava u 22 sela makroregije Slavonije i Baranje (Bogdanovci, Bolman, Borovo-selo, Cerna, Črnkovi, Darda, Dobrović, Donji Miholjac, Graberje, Kapelna, Kruševica, Markovac Našički, Otok, Poreč Miholjački, Privlaka, Požeški Mihaeljevi, Stari Perkovci, Šag, Tovarnik, Trnava, Trpinja, Županja).

Od opreme suvremenog standarda u domaćinstvu poljoprivrednika snimljeno je da li domaćinstvo ima slijedeće: 1. uvedenu električnu struju, 2. električno kuhalo, 3. električno glačalo, 4. električni štednjak, 5. usisavač za prašinu, 6. frižider, 7. stroj za pranje rublja, 8. radio-aparat, 9. televizor, 10. bicikl, 11. motorkotač i 12. osobni automobil. Opremljenost domaćinstva je analizirana kako za sveukupna, tako i posebno za mješovita gospodarstva, sa ciljem da utvrdi utjecaj orijentacije na mješovito (kombinirano) privredivanje — na mogućnosti nabavljanja i korištenja kućanskih aparata, bijele tehnike, televizora, bicikla odnosno automobila. Pod pojmom »mješovito gospodarstvo« svrstana su sva gospodarstva koja imaju najmanje jednog člana stalno zaposlenog izvan gospodarstva. Vremenska komparacija otkriva tendenciju u razvoju ove opremljenosti domaćinstava kod sveukupnih, odnosno kod mješovitih gospodarstava. Opremljenost domaćinstava analizirana je također i po posjedovnim kategorijama gospodarstava (6 posjedovnih kategorija), kako bi se osvijetlio utjecaj veličine posjeda na opremanje navedenim uređajima i opremom.

Pregled stanja opremljenosti domaćinstava po vrstama opreme, po posjedovnim kategorijama i po godinama nalazi se na Prilogu broj 1. i 2.

Da bi se jasnije sagledala opremljenost domaćinstava pojedinih posjedovnih kategorija, potrebno je utvrditi razliku udjela pojedinih kategorija u posjedovanju opreme sa njihovim udjelom u broju gospodarstava u odnosnoj kategoriji. Zato je potrebno prikazati opremljenost i u % udjela, što je učinjeno na Prilogu broj 3. i 4.

Analizom podataka o opremljenosti domaćinstava po posjedovnim kategorijama za obje analizirane godine utvrđeno je, da se opremljenost povećava u krupnijim posjedovnim kategorijama kod obje grupe gospodarstava. Tako se na pr. kod sveukupnih gospodarstava 1978. god. 6. i 5. kategorija kod svih obilježja, odnosno kod svih vrsta opreme, javljaju s nadprosječnim udjelom, s izuzetkom kod motorkotača (5. kategorija je ispod prosjeka). Mješovita gospodarstva 1978. god. pokazuju sličnu pravilnost, osim kod 2 obilježja (6. kategorija ima neznatno ispodprosječnu zastupljenost kod radija i televizora, a 5. kategorija samo kod motorkotača). Za 1982. godinu treba kod sveukupnih gospodarstava naglasiti sličnu pojavu uz manja odstupanja u 5. i 6. kategoriji (kod 2 obilježja). Mješovita gospodarstva pokazuju 1982. nadprosječnu zastupljenost kod svih obilježja u 6. kategoriji, dok se

kod 5. kategorije ponovno javlja ispodprosječna zastupljenost kod 3 obilježja (kod glačala, štednjaka i usisavača). Može se utvrditi da u pravilu mješovita gospodarstva pokazuju znatno bolju opremljenost nego sveukupna gospodarstva. Ovo je vidljivo iz rekapitulacije odstupanja svih obilježja od normalne distribucije po godinama i posjedovnim kategorijama, te po tipu gospodarstva (Tabela br. 1.).

Tab. 1.

Odstupanja obilježja od normalne raspodjele po posjedovnim kategorijama, godinama ispitivanja i tipu gospodarstva

Abweichung der Merkmale von der Normaldistribution nach Besitzgrösse je nach dem Forschungsjahr und Betriebstypus

Kat. posjeda Besitzgrößen- kategorie	God. 1978. Jahr				God. 1982. Jahr			
	Ukup. gosp. Insgesamt		Mješ. gosp. Nebener- werbestriebe		Ukup. gosp. Insgesamt		Mješ. gosp. Nebener- werbestriebe	
	+	-	+	-	+	-	+	-
1. (0.1 — 1 ha)	4	8	6	6	6	6	8	4
2. (1 — 2 ha)	1	11	4	8	4	8	8	4
3. (2 — 3 ha)	1	11	2	10	2	10	4	8
4. (3 — 5 ha)	5	7	6	6	0	12	3	9
5. (5 — 8 ha)	11	1	11	1	10	2	9	3
6. (8 ha)	12	0	10	2	10	2	12	0

Iz pregleda na tabeli br. 1. se vidi, da ukupna opremljenost domaćinstava raste od 1978. do 1982. godine i to naročito kod sitnih posjedovnih kategorija. Najslabiju opremljenost pokazuju 1978. god. druga i treća posjedovna kategorija (tj. gospodarstva veličine 1—3 ha), a 1982. je najslabije opremljena četvrta kategorija (3—5 ha). U svakoj od analiziranih godina mješovita gospodarstva pokazuju u svim posjedovnim kategorijama bolju opremljenost, uz neznatna kolebanja u 6. (1978. g.), odnosno u petoj kategoriji (1982. g.). Ovo se može objasniti većim ukupnim dohotkom što ga ostvaruju mješovita, u usporedbi sa čisto poljoprivrednim gospodarstvima, u istoj posjedovnoj kategoriji.

Usporedba razvoja ukupne opremljenosti domaćinstava u % od sveukupnog broja anketiranih gospodarstava u vremenskom rasponu od 1978. do 1982. godine, prikazan je na tabeli broj 2.

Tabela pokazuje porast opremljenosti od 1978—82. godine kod pojedinih vrsta opreme i kod obje grupe gospodarstava, osim kod obilježja br. 11 — motorkotač, gdje je zabilježen pad ukupne opremljenosti, i to jače kod mješovitih nego kod sveukupnih gospodarstava. Ovo smanjenje opremljenosti nalazi se u vezi s porastom udjela automobila, a donekle i bicikla — od 1978. do 1982. god., što znači s porastom standarda poljoprivrednika i preorijentacije u vezi sa restrikcijama u potrošnji goriva. Najveći porast opremljenosti zabilježen je kod obilježja B₅ — usisavač za prašinu i to za čitavih 28% kod obje grupe gospodarstava, što je donekle razumljivo, obzirom da je nivo opremljenosti kod usisavača u 1978. godini bio izuzetno nizak — čak među najnižim uopće.

Tab. 2.

Razvoj ukupne opremljenosti anketiranih domaćinstava po godinama (u % od sveukupnog broja anketiranih gospodarstava)

Entwicklung der Gesamtausstattung der enquettierten Haushalten nach Jahren

(in % von der Gesamtanzahl der enquettierten Bauernbetrieben)

Vrsta opremljenosti <i>Ausstattungsart</i>	God. 1978. — Jahr		God. 1982. — Jahr	
	Ukup. gosod. <i>Insgesamt</i>	Mješov. gos- podarstva <i>Nebener- werbsbe- triebe</i>	Ukup. gos- podarstva <i>Insgesamt</i>	Mješ. gospod. <i>Nebener- werbsbetr.</i>
1. Struja <i>Strom</i>	99,57	99,99	99,58	100
2. El. kuhalo <i>Kocher</i>	41,21	46,09	52,21	58,89
3. El. glačalo <i>Bügeleisen</i>	83,28	88,16	85,86	89,42
4. El. štednjak <i>El. Sparherd</i>	64,57	75,47	77,32	85,82
5. Usisavač za prašinu <i>Staubsauger</i>	23,10	33,40	51,16	61,54
6. Frižider <i>Kühlschrank</i>	75,17	83,93	89,03	94,95
7. Stroj za pranje rublja <i>Waschmaschine</i>	38,62	49,05	56,12	66,58
8. Radio <i>Rundfunkgerät</i>	88,53	93,02	91,14	94,95
9. Televizor <i>Fernsehgerät</i>	73,53	87,74	85,76	94,23
10. Bicikl <i>Fahrrad</i>	68,01	74,84	80,91	86,05
11. Motorkotač <i>Motorfahrrad</i>	24,39	34,03	21,73	27,40
12. Automobil <i>Personenauto</i>	16,38	29,38	28,90	38,70

Ispitivanje, u kojoj mjeri pojedine kategorije i grupe gospodarstava odstupaju po svojoj opremljenosti od prosjeka, odnosno od osnovnog obilježja koje je ovdje uzeto u vidu učešća gospodarstava u broju po kategorijama, izvršeno je u ovom radu putem izračunavanja tzv. »koeficijenta odstupanja« **R** — pojedinog obilježja (vrste opreme) od normalnog rasporeda na bazi osnovnog obilježja, po modelu:

$$R = \frac{\text{Zbir razlika kumulativnih serija pojedinog obilježja}}{\text{Ukupani zbir kumulativnih serija osnovnog obilježja}}$$

Na osnovu tako izračunatih parametara, moguće je konstruirati tzv. LORENZ-ovu krivulju odstupanja za svako pojedino obilježje.

Izračunavanje veličine koeficijenta odstupanja **R** za pojedine vrste opreme, za obje analizirane godine, a po tipovima gospodarstava, nalazi se na tabeli broj 3.

Tab. 3.

Vrijednosti koeficijenta R po godinama i tipu gospodarstva
R — Koeffizientenwerte nach Jahr und Betriebstypus

Broj obilježja Reihenwahl des Merkmals (der Ausstattungsart)	Godina 1978. Jahr		Godina 1982. Jahr	
	Ukupna gospodarstva	Mješovita gospodarstva	Ukupna gospodarstva	Mješovita gospodarstva
	<i>Alle Betriebe insgesamt</i>	<i>Nebenerwerbsbetriebe</i>	<i>Alle Betriebe insgesamt</i>	<i>Nebenerwerbsbetriebe</i>
1.	— 0,17	—0,11	— 0,037	0
2.	+ 1,38	—0,20	+ 0,14	+ 0,11
3.	— 4,84	—3,26	— 1,37	+ 0,64
4.	— 2,72	—0,09	— 1,10	— 0,05
5.	— 6,09	—1,91	— 3,82	+ 0,87
6.	— 6,53	—2,27	— 2,03	— 0,06
7.	—14,13	—6,23	— 2,74	— 0,56
8.	— 2,43	—0,50	— 191	+ 0,09
9.	— 3,91	—0,41	— 2,72	— 0,21
10.	— 8,64	—1,61	— 5,94	— 1,69
11.	+ 1,00	+4,34	—10,47	— 3,82
12.	—10,11	—8,22	—17,02	—11,27

Iz usporedbe koeficijentata odstupanja za obje godine, vidi se kod svih obilježja (tj. svih vrsta opreme), osim motorkotača i automobila (br. 11. i 12.), te dijelom kod kuhala (obilježje 2.), opadanje negativnog odstupanja od normalnog rasporeda gospodarstava. Najveće negativno odstupanje pokazuje, kao što se to moglo očekivati — posjedovanje automobila i motorkotača, koji i po udjelu u % od sveukupnog broja anketiranih gospodarstava (Tabela 2.) pokazuje najnižu zastupljenost.

Analiza značajnosti razlika između parametara zastupljenosti mješovitih i sveukupnih gospodarstava izvršena je primjenom t-testa značajnosti razlike, po modelu:

$$t = \frac{p_1 - p_2}{\sqrt{\frac{p_1 \cdot q_1}{N_1} + \frac{p_2 \cdot q_2}{N_2}}}$$

uz moguće razine značajnosti $P = 0,05$ odnosno $P = 0,01$ što predstavlja statističku vjerojatnost od 95% odnosno 99% (tablične granične vrijednosti iznose $t = 1,64$ odnosno $t = 2,326$).

Rezultati testiranja podataka iz obje ankete prikazani su na tabeli br. 4. Iz pregleda je vidljivo da je kod velike većine vrsta opreme domaćinstava — statistička značajnost razlika između mješovitih i ostalih gospodarstava vrlo visoka (99%), što znači da se i u ostalim selima ove analizirane makroregije može očekivati analogna visoka zavisnost nivoa opremljenosti domaćinstava od udjela broja mješovitih gospodarstava. Ovoj činjenici do-

Tab. 4.

Vrijednosti t-testa razlika po vrstama opreme i godinama
*Werte der t-Testierung der Differenzsignifikanz je nach
 Ausstattungsart und Forschungsjahr*

Vrsta opreme <i>Ausstattungsart</i>	God. 1978. <i>Jahr</i>		God. 1982. <i>Jahr</i>	
	t =	Razina značajnosti <i>Signifikanz- niveau</i>	t =	Razina značajnosti <i>Signifikanz- niveau</i>
1. Struja <i>Strom</i>	2,18	95%	2,00	95%
2. El. kuhalo <i>Kocher</i>	1,80	95%	2,27	95%
3. El. glačalo <i>Büggleisen</i>	2,64	99%	1,88	95%
4. El. štednjak <i>El. Sparherd</i>	4,49	99%	3,88	99%
5. Usisavač <i>Staubsauger</i>	4,12	99%	3,597	99%
6. Frižider <i>Kühlschrank</i>	4,14	99%	4,00	99%
7. Stroj za pranje rublja <i>Waschmaschine</i>	3,85	99%	3,71	99%
8. Radio <i>Rundfunkgerät</i>	2,99	99%	2,69	99%
9. Televizor <i>Fernsehgerät</i>	7,14	99%	5,257	99%
10. Bicikl <i>Fahrrad</i>	2,82	99%	2,50	99%
11. Motorkotač <i>Motorfahrrad</i>	3,83	99%	2,21	95%
12. Automobil <i>Personenauto</i>	5,50	99%	3,49	99%

prinosi — pored većeg ukupnog dohotka po gospodarstvu — također u velikoj mjeri i mogućnost kupovine svih vrsta opreme na bazi potrošačkih kredita, u koliko se odnosno lice nalazi u radnom odnosu.

Niža razina statističke značajnosti (95%) razlika u opremljenosti nalazi se kod struje i kuhala u 1978. g. odnosno pored ovih još i kod glačala i motorkotača u 1982. godini. Ovo se objašnjava da prve tri vrste opreme posjeduju gotovo svako domaćinstvo bez obzira na standard, a osim toga što se tiče kuhala (rešoa) — ono i nije neophodno uz posjedovanje električnog štednjaka — čija zastupljenost je u obje godine kod obje grupe gospodarstava relativno visoka. Za motorkotač je već ranije ukazano na apsolutni pad udjela u 1982. godini kod obje grupe gospodarstava.

U analizi je nadalje primijenjen X^2 (hi kvadrat) — test u cilju utvrđivanja vjerojatnosti povezanosti između opremljenosti domaćinstava pojedinim aparatima, tehnikom i t. sl. — sa obimom pojave mješovitih gospodarstava. Pri tome se opremljenost domaćinstava promatra u cjelini, tj. svih 12 vrsta

opreme zajedno i istovremeno za odnosnu godinu. Izračunate vrijednosti X^2 — testa iznose:

za 1978. godinu $X^2 = 281,98$

za 1982. godinu $X^2 = 92,78$

što ukazuje za obje godine (granična vrijednost X^2 — testa iznosi za $P = 0,05$ — 21,026, a za $P = 0,01$ — 26,217), da u analiziranom slučaju na području makroregije Slavonije i Baranje **postoji visoka povezanost između opremljenosti domaćinstava bijelom tehnikom i drugom opremom — sa obimom pojave mješovitih gospodarstava.**

ZAKLJUČAK

Izvršena je analiza opremljenosti domaćinstava mješovitih i sveukupnih gospodarstava slavonsko-baranjske makroregije u razdoblju od 1978. do 1982. godine, a na osnovu podataka ankete iz 1978. i 1982. godine. Analizirano je posjedovanje 12 raznih vrsta opreme — nižeg i višeg standarda po grupama gospodarstava i po posjedovnim kategorijama. Utvrđeno je sljedeće:

— Unutar pojedine analizirane godine opremljenost domaćinstava se povećava od nižih prema višim posjedovnim kategorijama, doduše ne sasvim pravilno, ali uz neke nepravilnosti, krupnije posjedovanje kategorije su svuda bolje opremljene nego sitnije. Ovo vrijedi kako za mješovita, tako i za sveukupna gospodarstva. U svim vrstama opreme kao i usvim posjedovnim kategorijama su mješovita gospodarstva bolje opremljena nego sveukupna gospodarstva.

— Usporedba po godinama pokazuje porast stupnja opremljenosti u 1982. g. u usporedbi sa 1978. g. i to kako kod mješovitih, tako i kod sveukupnih gospodarstava, pri čemu je nivo opremljenosti stalno viši kod mješovitih. Jedini izuzetak predstavlja posjedovanje motorkotača, gdje se jedino javlja opadanje udjela i to kako kod mješovitih, tako i kod sveukupnih gospodarstava. Ovo se može objasniti povećanjem broja automobila kod obje analizirane grupe gospodarstava.

— Izračunavanjem koeficijenta odstupanja R uz mogućnost konstrukcije tzv. LORENZ-ove krivulje odstupanja od osnovnog obilježja, koje je ovdje predstavljeno distribucijom po broju gospodarstava — detaljnije je analiziran fenomen bolje opremljenosti mješovitih gospodarstava.

— Statistička značajnost diferencije u pokazateljima opremljenosti domaćinstava ocijenjena je izračunavanjem t -testa razlike za svako pojedino obilježje (odnosno za svaku vrstu opreme), te je utvrđena vrlo visoka (99%) statistička značajnost razlika u pokazateljima opremljenosti kod velike većine vrsta opreme i to naročito kod opreme tzv. višeg standarda. Nešto nižu značajnost (95%) pokazuju samo neke (izuzev električne struje kod još 3 vrste opreme) vrste opreme nižeg standarda. To znači da se i u ostalim selima ove makroregije može očekivati analogna visoka povezanost nivoa opremljenosti domaćinstava s udjelom broja mješovitih gospodarstava. Primjenom X^2 -testa (hi kvadrat-test) utvrđena je vjerojatnost povezanosti nivoa opremljenosti domaćinstava sa orijentacijom na privređivanje van gospodarstava,

te je utvrđena vrlo visoka povezanost između opremljenosti domaćinstava i pojave mješovitih gospodarstava na području makroregije Slavonije i Baranje.

ZUSAMMENFASSUNG

Es wurde eine Analyse der Haushaltsausstattung landwirtschaftlicher Nebenerwerbsbetriebe sowie der gesamten Bauernbetriebe auf dem Gebiet der Makroregie Slavonien—Baranja, in der Zeitspanne von 1978. bis 1982., auf Grund der Zahlendaten zweier Enquetten (1978. und 1982.) vorgelegt. Es wurde der Besitz von 12 Arten Haushaltgeräten, verschiedener Standardhörigkeit — je nach Betriebsgruppen und Besitzgrössen kategorien — analysiert.

Es wurde folgendes festgestellt:

— Innerhalb eines jeden analysierten Jahres wächst die Haushaltsausstattung von den kleineren zu den grösseren Besitzgrössen kategorien an — jedoch nicht ganz regelmässig — so dass, bei gewissen Unregelmässigkeiten, überall die grösseren Bauernhöfe eine bessere Ausstattung als die kleinen — aufweisen. Dies gilt für die Nebenerwerbsbetriebe — sowie auch für die gesamten Betriebe. Bei allen Ausstattungsarten sowie auch in allen Besitzgrössen kategorien sind die Nebenerwerbsbetriebe besser ausgestattet.

— Im Vergleich mit dem Jahre 1978. wurde im Jahre 1982. ein Anstieg des Haushaltsausstattungsgrades festgestellt, u.zw. ebenso bei den Nebenerwerbsbetrieben — wie auch bei den insgesamten Betrieben, wobei das Niveau der Ausstattung bei den Nebenerwerbsbetrieben ständig höher ist. Eine einzige Ausnahme stellt der Motorradbesitz vor, wo ausschliesslich bei beidenn Betriebsgruppen eine Anteilsabnahme vorliegt. Dieses Phänomen kann durch einen Anstieg der Personenanzahl bei beiden analysierten Betriebsgruppen, erklärt werden.

— Vermittels der Errechnung des Abweichungskoeffizienten »R« und der Konstruktionsmöglichkeit der sgn. LORENZ-schen Abweichungskurve vom Grundmerkmal, das hier durch die Betriebsanzahldistribution vorgestellt ist — wurde eingehend das Phänomen einer besseren Haushaltsausstattung der Nebenerwerbsbetriebe analysiert.

— Die statistische Differenzsignifikanz der Ausstattungsmerkmale wurde vermittels des t-Testets, für jedes Merkmal (d.h. für eine jede Ausstattungsart) bewertet, wobei eine sehr hohe (99%) statistische Signifikanz der Ausstattungsdifferenz bei den meisten Gerätearten, besonders bei der sgn. »höheren Standardgruppe« — festgestellt wurde. Eine etwas niedrigere Signifikanz (95%) weisen nur etliche Ausstattungsarten aus der sgn. »niedrigen Standardgruppe« auf. Das heisst dass man auch in anderen Ortschaften dieser Makroregie eine analoge hohe Verbundenheit des Haushaltsausstattungs niveaus mit dem Nebenerwerbsbetriebeanteil erwarten kann. Durch die Anwendung des Hi-quadrattest wurde ebenfalls ein sehr hoher Verbundenheitsgrad der Haushaltsausstattung und des Erscheinungsumfanges von Nebenerwerbsbetrieben auf dem Gebiet von Slavonien und Baranja festgestellt. Dabei wurde die Haushaltsausstattung insgesamt, d.h. alle 12 Gerätearten gleichzeitig für jedes Jahr beobachtet. Aus der Grösse der Testwerte sieht man eine gewisse Verminderung dieses Einflusses von 1978. zu 1982., was auf die Voraussetzung dass im Jahr 1982. die Vorteile der der Nebenerwerbsbetrieblichen Orientation der Bauern — nicht mehr so gross sind — hinweist.

LITERATURA

1. **Kurbel R.:** Mješovita gospodarstva u poljoprivredi istočne Slavonije, »Ekonomika poljoprivrede« br. 2. Beograd, 1968.
2. **Kurbel R.:** Obilježja privredne snage i raslojavanja poljoprivrednih gospodarstava Slavonije i Baranje, »Ekonomika proizvodnje hrane«, Beograd, broj 9. 1977.
3. **Kurbel R.:** Zapošljavanje izvan gospodarstva i mješovita gospodarstva na području Slavonije i Baranje, ZBORNIK radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, br. 3. 1977.

4. **Kurbel R.:** Pojava i razvoj mješovitih gospodarstava na području Zajednice općina Osijek — koreferat na znanstvenom skupu JAZU: »Osijek kao polarizacijsko žarište« — Centar za znanstveni rad JAZU, Zbornik radova Osijek, 1981.
5. **Kurbel R., Kurbel Olga:** Mješovita gospodarstva u poljoprivredi kao prateća kategorija industrijskog razvoja, PRIVREDA, broj 11. Osijek, 1983.
6. **Kurbel R., Kurbel Olga, Zelinski P.:** Neke promjene u obilježjima ekonomske snage i raslojavanje individualnih gospodarstava Slavonije i Baranje, PRIVREDA, br. 11. Osijek, 1985.

Prilog 1.
Beilage 1.

Opremljenost domaćinstva — Anketa 1978. godine
Haushaltausstattung — Enquete 1978.

Naimenovanje <i>Angabe</i>		Posjedovna kategorija <i>Besitzgrößenkategorie</i>						Ukupno <i>Ins- gesamt</i>
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Broj anketiranih gospodarstava <i>Enquettierte Bauernbetriebsanzahl</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	97	223	197	242	265	136	1.160
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	57	127	99	91	74	25	473
1. Ima el. struju <i>Davon mit el. Strom</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	96	220	197	241	265	136	1.155
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	57	126	99	91	74	25	472
2. Ima el. kuhalo <i>Davon mit el. Kocher</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	42	104	73	87	116	56	478
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	26	65	42	32	39	14	218
3. Ima el. glačalo <i>Davon mit el. Bügeleisen</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	75	173	148	203	236	131	966
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	46	106	85	84	71	25	417
4. Ima el. štednjak <i>Davon mit el. Sparherd</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	61	141	121	146	121	99	749
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	43	100	70	65	60	19	357
5. Ima usisavač <i>Davon mit Staubsauger</i>	Ukupno <i>Insgesamt</i>	25	48	38	48	65	44	268
	Mješovita <i>Nebenerwerbs- betriebe</i>	21	43	29	24	29	12	158

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava
Slavonsko-baranjske makroregije

6. Ima frižider Davon mit Kühlschrank	Ukupno	63	154	132	183	216	124	872
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	46	103	80	77	68	23	397
7. Ima stroj za pranje rublja Davon mit Wäsche- waschmaschine	Ukupno	28	73	55	93	118	81	448
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	26	57	41	48	42	18	232
8. Ima radio Davon mit Rundfunkgerät	Ukupno	83	190	166	217	240	131	1.027
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	54	115	91	86	71	23	440
9. Ima televizor Davon mit Fernsehgerät	Ukupno	70	161	127	167	211	117	853
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	48	116	81	80	69	21	415
10. Ima bicikl Davon mit Fahrrad	Ukupno	56	124	126	165	204	114	789
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	44	87	78	66	57	22	354
11. Ima motorkotač Davon mit Motorrad	Ukupno	35	54	43	47	56	48	283
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	28	41	32	29	21	10	161
12. Ima automobil Davon mit Personenauto	Ukupno	19	34	22	28	47	40	190
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	19	33	20	22	32	13	139

Prilog 2.

Beilage 2.

Opremljenost domaćinstva — Anketa 1982. godine
Haushaltausstattung — Enquete 1982.

Naimenovanje Angabe		Posjedovna kategorija <i>Besitzgrössenkatgorie</i>						Ukupno <i>Ins- gesamt</i>
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Broj anketiranih gospodarstava <i>Enquettierte Bauernbetriebsanzahl</i>	Ukupno	74	130	157	204	241	142	948
	<i>Insgesamt</i> Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	49	84	89	85	71	38	416

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava
Slavonsko-baranjske makroregije

1. Ima el. struju <i>Davon mit el. Strom</i>	Ukupno	73	130	157	202	241	141	944
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	49	84	89	85	71	38	416
2. Ima el. kuhalo <i>Davon mit el. Kocher</i>	Ukupno	44	65	81	102	129	74	495
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	34	48	48	46	44	25	245
3. Ima el. glačalo <i>Davon mit el. Bügeleisen</i>	Ukupno	65	110	131	170	205	133	814
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	46	76	77	76	63	34	372
4. Ima el. štednjak <i>Davon mit el. Sparherd</i>	Ukupno	57	102	118	155	180	121	733
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	41	75	77	69	60	35	357
5. Ima usisavač <i>Davon mit Staubsauger</i>	Ukupno	47	67	64	77	140	90	485
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	35	57	46	46	43	29	256
6. Ima frižider <i>Davon mit Kühlschrank</i>	Ukupno	64	113	140	172	218	137	844
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	46	81	86	76	69	37	395
7. Ima stroj za pranje rublja <i>Davon mit Wäschewaschmaschine</i>	Ukupno	46	73	83	89	168	93	532
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	33	60	56	48	52	28	277
8. Ima radio <i>Davon mit Rundfunkgerät</i>	Ukupno	67	118	137	176	227	139	864
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	47	81	85	76	69	37	395
9. Ima televizor <i>Davon mit Fernsehgerät</i>	Ukupno	67	104	130	160	216	136	813
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	48	78	82	79	68	37	392
10. Ima bicikl <i>Davon mit Fahrrad</i>	Ukupno	55	90	122	163	200	137	767
	<i>Insgesamt Mješovita Nebenerwerbsbetriebe</i>	42	68	77	73	62	36	358

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava
Slavonsko-baranjske makroregije

11.	Ima motorkotač Davon mit Motorrad	Ukupno Insgesamt	19	28	25	22	63	49	206
		Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	16	25	20	13	21	19	114
12.	Ima automobil Davon mit Personenauto	Ukupno Insgesamt	20	30	25	55	77	67	274
		Mješovita Nebenerwerbs- betriebe	18	29	21	37	31	25	161

Prilog 3.

Beilage 3.

1978. god. Opremljenost domaćinstva u % od ukupnog broja
po kategorijama

Jahr 1978. Haushaltausstattung in % von der Gesamtzahl
je nach Besitzgrössenkategorien

Obilježje — Merkmal	Posjedovna kategorija Besitzgrössenkategorie	1. 2. 3. 4. 5. 6.						Insgesamt Ukupno
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
A % od ukup. broja gospodarstava % von der Betriebs- gesammtzahl	Ukupno Insgesamt	8,36	19,22	16,98	20,86	22,86	11,72	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	12,05	26,85	20,93	19,24	15,65	5,28	100
B ₁ Ima uvedenu električnu struju Davon mit el. Strom	Ukupno Insgesamt	8,31	19,04	17,05	20,88	22,94	11,84	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	12,07	26,69	20,97	19,28	15,68	5,31	100
B ₂ Ima elektr. kuhalo Davon mit el. Kocher	Ukupno Insgesamt	8,78	21,76	15,27	18,20	24,27	11,72	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	11,93	29,82	19,27	14,68	17,89	6,41	100
B ₃ Ima el. glačalo Davon mit el. Bügeleisen	Ukupno Insgesamt	7,76	17,91	15,32	21,01	24,44	13,56	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	11,03	25,42	20,38	20,14	17,03	6,00	100
B ₄ Ima el. štednjak Davon mit el. Sparherd	Ukupno Insgesamt	8,14	18,83	16,16	19,49	24,16	13,22	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	12,04	28,01	19,61	18,21	16,81	5,32	100
B ₅ Ima usisavač Davon mit el. Staubsauger	Ukupno Insgesamt	9,33	17,91	14,18	17,91	24,25	16,42	100
	Mješovita Nebener- werbsbetriebe	13,29	27,22	18,35	15,19	18,35	7,60	100

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava Slavonsko-baranjske makroregije

B ₆	Ima frižider	Ukupno	7,22	17,66	15,14	20,09	24,77	14,22	100
	Davon mit Kühlschränk	Insgesamt							
B ₇	Ima stroj za pranje rublja	Ukupno	6,25	16,29	12,28	20,76	26,34	18,08	100
	Davon mit Wäschewaschmaschine	Insgesamt							
B ₈	Ima radio	Ukupno	8,08	18,50	16,16	21,13	23,37	12,76	100
	Davon mit Runfunkgerät	Insgesamt							
B ₉	Ima televizor	Ukupno	8,21	18,87	14,89	19,58	24,74	13,71	100
	Davon mit Fernsehgerät	Insgesamt							
B ₁₀	Ima bicikl	Ukupno	7,10	15,72	15,97	20,31	25,85	14,45	100
	Davon mit Fahrrad	Insgesamt							
B ₁₁	Ima motorkotač	Ukupno	12,37	19,08	15,19	16,61	19,79	16,96	100
	Davon mit Motorrad	Insgesamt							
B ₁₂	Ima automobil	Ukupno	10,00	17,89	11,58	14,74	24,74	21,05	100
	Davon mit Personenauto	Insgesamt							

Prilog 4.
Beilage 4.

1982. god. Opremljenost domaćinstava u % od ukupnog broja po kategorijama

Jahr 1982. Haushaltausstattung in % von der Gesamtzahl je nach Besitzgrößenkategorien

Obilježje — Merkmal		Posjedovna kategorija Besitzgrößenkategorie						Ukupno Insgesamt	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.		
A	% od ukup. broja gospodarstava	Ukupno	7,81	13,71	16,56	21,52	25,42	14,98	100
	% von der Betriebsgesammtzahl	Mješovito	11,78	20,19	21,39	20,43	17,07	9,14	100

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava
Slavonsko-baranjske makroregije

B ₁	Ima uvedenu električnu struju Davon mit el. Strom	Ukupno Ingesamt	7,73	13,77	16,63	21,40	25,53	14,94	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,78	20,19	21,39	20,43	17,07	9,14	100
B ₂	Ima elektr. kuhalo Davon mit el. Kocher	Ukupno Ingesamt	8,89	13,13	16,36	20,61	26,06	14,95	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	13,88	10,59	19,59	18,78	17,96	10,20	100
B ₃	Ima el. glačalo Davon mit el. Bügeleisen	Ukupno Ingesamt	7,99	13,51	16,09	20,89	25,18	16,34	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	12,37	20,43	20,70	20,43	16,93	9,14	100
B ₄	Ima el. štednjak Davon mit el. Sparherd	Ukupno Ingesamt	7,78	13,91	16,10	21,15	24,56	16,50	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,48	21,01	21,57	19,33	16,81	9,80	100
B ₅	Ima usisavač Davon mit el. Staubsauger	Ukupno Ingesamt	9,69	13,81	13,20	15,88	28,87	18,55	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	13,67	22,26	17,97	17,97	16,80	11,33	100
B ₆	Ima frižider Davon mit Kühlschrank	Ukupno Ingesamt	7,58	13,39	16,59	20,38	25,83	16,23	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,64	20,51	21,77	19,24	17,47	9,37	100
B ₇	Ima stroj za pranje rublja Davon mit Wäschewaschmaschine	Ukupno Ingesamt	8,65	13,72	15,60	16,73	27,82	17,48	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,91	21,66	20,22	17,33	18,77	10,11	100
B ₈	Ima radio Davon mit Runfunkgerät	Ukupno Ingesamt	7,75	13,66	15,86	20,37	26,27	16,09	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,90	20,50	21,52	19,24	17,47	9,37	100
B ₉	Ima televizor Davon mit Fernsehgerät	Ukupno Ingesamt	8,24	12,79	15,99	19,68	26,57	16,73	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	12,24	19,90	20,92	20,15	17,35	9,44	100
B ₁₀	Ima bicikl Davon mit Fahrrad	Ukupno Ingesamt	7,17	11,73	15,91	21,25	26,08	17,86	100
		Mješovito Nebenerwerbsbetriebe	11,73	18,99	21,51	20,39	17,32	10,06	100

R. Kurbel, Olga Kurbel: Analiza promjena u opremljenosti poljoprivrednih domaćinstava
Slavonsko-baranjske makroregije

B ₁₁	Ima motorkotač	Ukupno	9,22	13,59	12,14	10,68	30,58	23,79	100
	<i>Davon mit Motorrad</i>	<i>Insgesamt Mješovito Nebener- werbsbetriebe</i>	14,04	21,93	17,54	11,40	18,42	16,67	100
B ₁₂	Ima automobil	Ukupno	7,30	10,95	9,13	20,07	28,10	24,45	100
	<i>Davon mit Personenauto</i>	<i>Insgesamt Mješovito Nebener- werbsbetriebe</i>	11,18	18,01	13,04	22,99	19,25	15,53	100

Adresa autora — Author's address

Prof. dr Robert Kurbel
Prof. dr Olga Kurbel
Poljoprivredni fakultet, Tenjska b.b.
54000 Osijek